



IV. POLITIČKE STRANKE

POLITIČKE STRANKE

- **POLITIČKE STRANKE** obuhvaćaju političke interesne organizacije građana utemeljene radi oblikovanja pojedinačnih interesa u borbi za vlast i organizaciju državnog života nakon osvajanja vlasti
 - **političke organizacije građana** (relativno trajne)
 - utemeljena radi oblikovanje **pojedinačnih interesa**
 - **borba** za vlast ili **održavanje** na **vlasti**
- **POLITIČKE STRANKE** su subjekti koji posreduju između vlasti i građana

ZADAĆE POLITIČKIH STRANAKA

- zadaća **reprezentacije**
 - predstavljanje volje i interesa određene dr. skupine
- zadaća **konkurencije**
 - nadmetanje s drugim strankama u borbi za osvajanje vlasti
- zadaća **integracije**
 - u svoje redove integriraju različite slojeve društva (*politička socijalizacija*)

– cilj političke stranke je **prenijeti volju birača u parlament**

– svaka stranka mora imati **program** i **statut**

norme, vrijednosti, načela i ciljevi
za koje se stranka zalaže i što bi
pokušala učiniti ako dođe na vlast

regulira funkcioniranje
unutar stranke (ustrojstvo
stranke)

NASTANAK POLITIČKIH STRANAKA

- političke stranke se **javljaju u 17. st.** – Engleska – Vigovci (*Whigs*) i Torijevci (*Tories*) – *kad jača moć engleskog parlamenta, a kraljeva moć slabi*
- smisao stranačkog djelovanja dobivaju u 19. st. kad se širi **opće pravo glasa**
- u početku se pravo glasa ograničavalo **imovinskim cenzusom**
 - *žene su prve dobile pravo glasa u Švedskoj 1867., a zadnje u Saudijskoj Arabiji – 2011. godine*
 - *u Hrvatskoj – 1945. godine*
 - *Švicarska – 1971. (na federalnoj razini) - 1990. (na kantonalnoj)*

UDRUŽENJA STRANAKA

- **KOALICIJA** je **savez** političkih stranaka koje se **udružuju na određeno vrijeme** zbog ostvarenje nekog zajedničkog cilja
- spajanjem u koaliciju **stranka ne gubi svoju samostalnost**

- **vrste koalicija:**

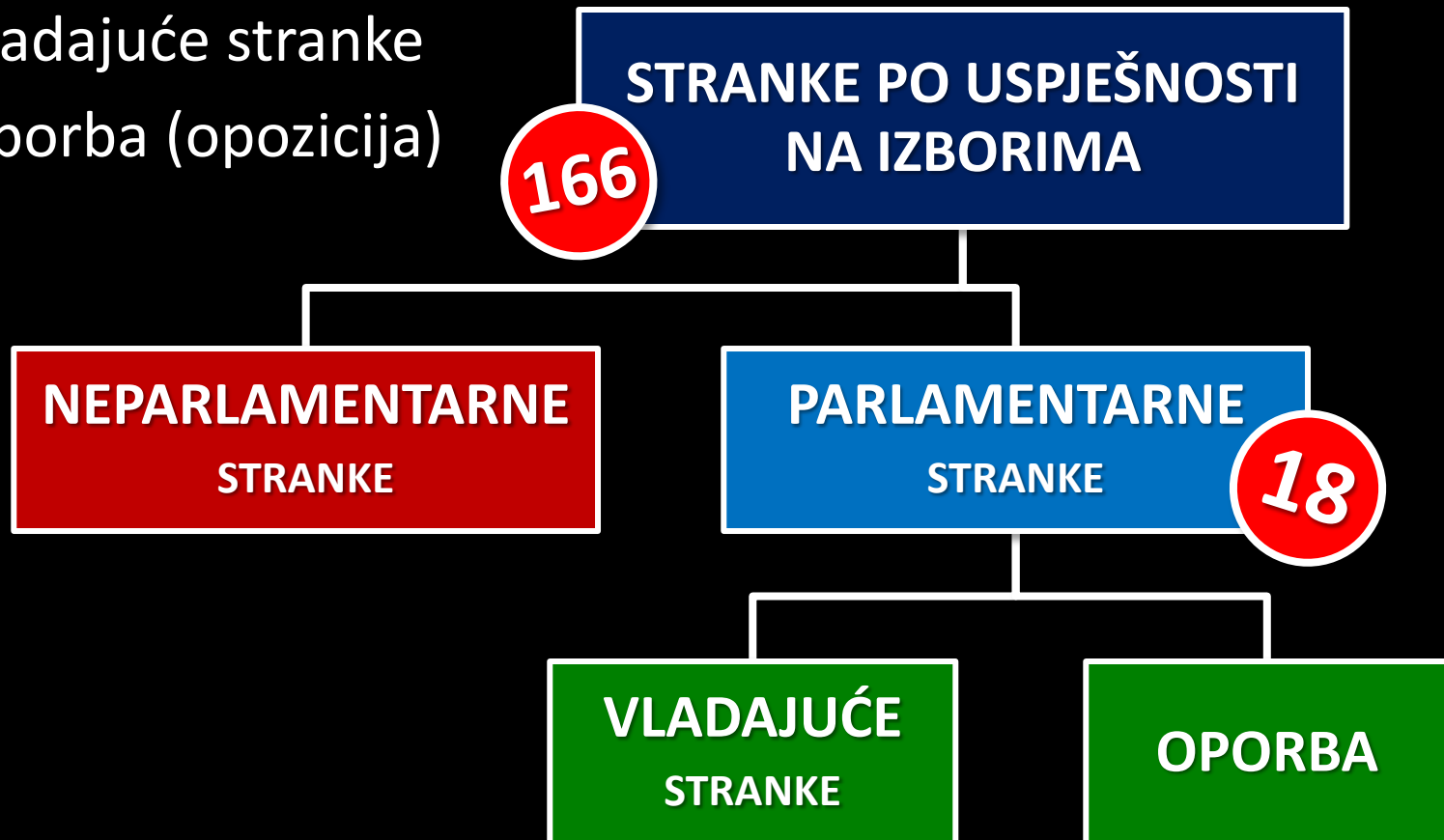
- prirodne i neprirodne
- predizborne i postizborne
- minimalne i velike



- **UNIJA STRANAKA** je **spajanje stranka** kojim se **gubi samostalnost** i prihvaća jedinstven **zajednički program**
 - npr. **CDU** (njem. *Christlich-Demokratische Union*) i **CSU** (njem. *Christlich-Soziale Union in Bayern*)

POL. STRANKE – *uspješnost na izborima*

- s obzirom na **uspješnost na izborima**, razlikujemo:
 - neparlamentarne stranke
 - parlamentarne stranke
 - vladajuće stranke
 - oporba (opozicija)



PODJELA POLITIČKIH STRANAKA

– **PO IDEOLOGIJI** političke stranke se dijele na:

- konzervativne
- liberalne
- demokršćanske
- socijaldemokratske

KONZERVATIVNE

LIBERALNE

DEMOKRŠĆANSKE

SOCIJALDEMOKRATSKE

– također se dijele na:

- ljevicu
- desnicu
- centar

} podjela iz doba
Francuske
revolucije

LJEVICA

DESNICA

CENTAR

POLITIČKE STRANKE S OBZIROM NA IDEOLOGIJU

KONZERVATIVNE

- tradicija i kontinuitet
- stabilnost (*status quo*)
- obitelj, religija, nacija
- dužnost prema državi

LIBERALNE

- sloboda i tolerancija
- ljudska prava i individualnost
- ograničavanje samovolje države

DEMOKRŠĆANSKE

- zasnivaju se na socijalnom nauku Katoličke Crkve
- ljudsko dostojanstvo
- solidarnost i opće dobro

SOCIJALDEMOKRATSKE

- zalažu se za reforme
- načelo slobode i jednakosti
- solidarnost i socijalna država

ODNOSI TEMELJNIH POLITIČKIH STRANAKA PREMA NAJVAŽNIJIM PITANJIMA POLITIČKOG DJELOVANJA

	SOCIJALNA PITANJA	PITANJE SLOBODA	PITANJA DRŽAVNOG INTERVENCIONIZMA
KONZERVATIVCI	Sva socijalna pitanja treba rješavati unutar mogućnosti. Svatko u njima mora podjednako sudjelovati.	<u>Sloboda je ograničena</u> zaštitom javnog morala, nacionalnom sigurnošću i sl.	Država ima pravo i zadaću <u>intervenirati</u> radi svoje zaštite.
LIBERALI	Nužna je pomoć socijalno ugroženima radi dobrobiti zajednice i pojedinaca.	<u>Sloboda je neupitna</u> i svaki njezin oblik treba imati društvenu potporu.	Svaki je <u>državni intervencionizam nepoželjan</u> .
SOCIJALISTI	Socijalna su pitanja društvena briga. Pristaše su jednakosti u sudjelovanju za sva društvena dobra.	<u>Slobode su temelj svih djelovanja</u> i ograničavaju se samo slobodom drugih.	Država mora <u>intervenirati u odnosima rada i kapitala, te osigurati raspodjelu društvenog bogatstva</u> .
DEMOKRŠĆANI	Politika socijalne skrbi za sve društvene slojeve prema dohotku građana.	<u>Sloboda je ograničena</u> zaštitom javnog morala utemeljenoga na kršćanskom nauku.	Država ima pravo i zadaću <u>intervenirati</u> u ostvarivanju svoje zaštite i zaštite teritorijalnog integriteta.

LJEVICA

- nadahnute ideologijom **oslobađanja radničke klase i stvaranjem besklasne zajednice** (marksizam)
- **zagovaraju nasilne političke promjene**

CENTAR

- opcija **izbjegavanja krajnosti**, nasilja i nestabilnosti
- označava **političko djelovanje između ljevice i desnice**
- skloni su povezivanjima s obje strane

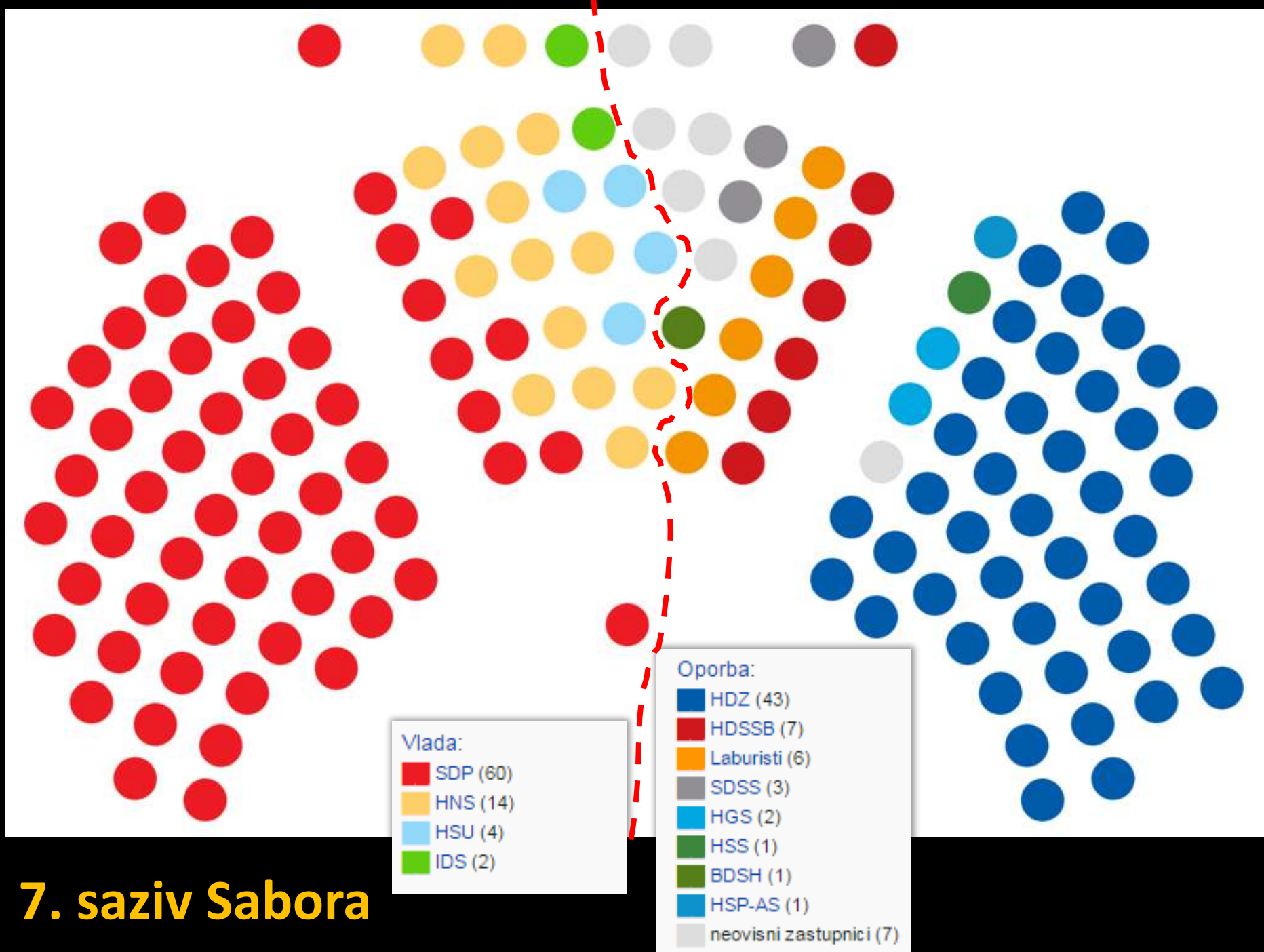
DESNICA

- **konzervativizam i nepromjenjivost**
- **protuliberalne i proturevolucionarne ideje**
- kroz povijest se mijenja (neokonzervativizam ili nova desnica)

DESNI
CENTAR

LIJEVI
CENTAR





7. saziv Sabora

PARLAMENTARNI IZBORI 2016.

61

HDZ

54

NARODNA
KOALICIJA

13

Most

8

Živi zid

3

IDS

2

Milan Bandić

1

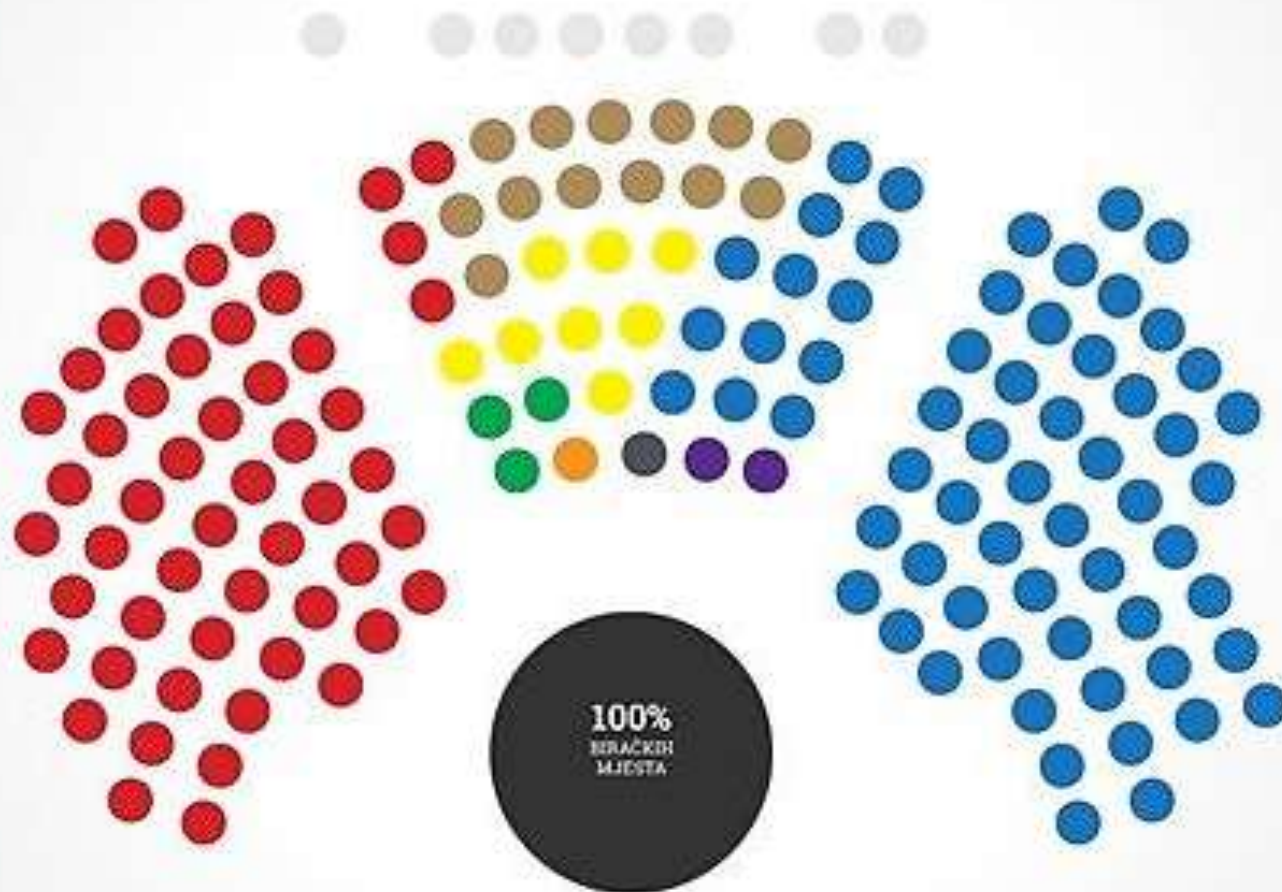
HDSSB

1

Ž. Glasnović

8

Nacionalna
manjina



9. saziv Sabora (151 zastupnik)

POLITIČKE STRANKE U RH

- višestranačje se u Hrvatskoj **javlja u 19. st.**
 - **Narodna stranka** – *Josip Juraj **Strossmayer** i Franjo **Rački***
 - **Stranka prava** – *Ante **Starčević** i Eugen **Kvaternik***
 - **Hrvatska pučka seljačka stranka** – *braća **Radić***
 - **Liberalna stranka** – *Franjo **Deak***
- ideje i programi tadašnjih stranaka, postat će temelji današnjih stranaka



J. J. Strossmayer



Franjo Rački



Ante Starčević



Eugen Kvaternik



Stjepan Radić



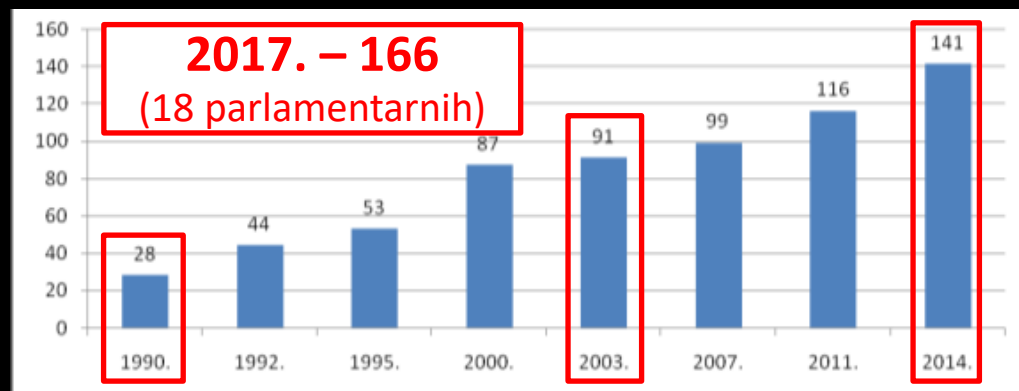
Franjo Deak

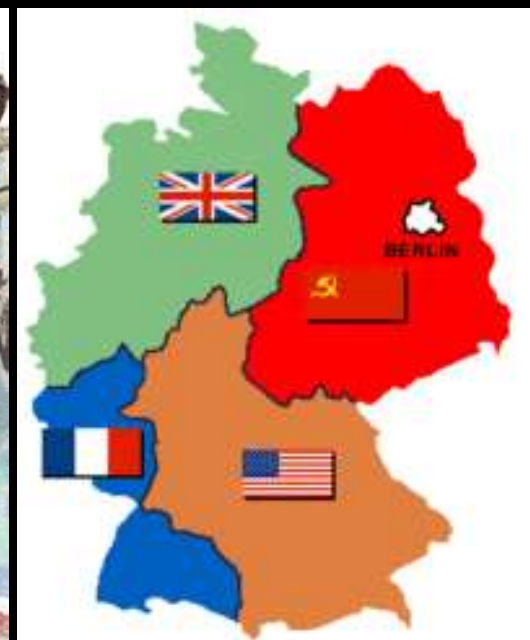
POLITIČKE STRANKE U RH

- temeljne odrednice programa stranaka u 19. st:
 - nacionalni identitet
 - politička i gospodarska neovisnost
 - održavanje u trenutnim savezima
(Austro-Ugarska, Personalna unija s Ugarskom, jugoslavenska zajednica naroda)

POLITIČKE STRANKE U RH

- događaji koji su prethodili uvođenju parlamentarne demokracije u RH:
 - **pad Berlinskog zida**
 - **raspad SSSR-a**
 - **pad diktature u Rumunjskoj**
- **zajednički elementi prekretnica** u životu zemalja bivšeg istočnog bloka:
 - prekid s dotadašnjim političkim sustavom (*komunizam → demokracija*)
 - traženje novog gospodarskog sustava (*komanditno → tržišno*)
 - pojava nacionalne homogenizacije (*osamostaljenje država*)
- višestranačje u RH:
 - 1990. – 28 stranaka
 - 2014. – 141 stranaka





POLITIČKE STRANKE U RH

- prema idejama, orijentaciji i sustavu vrijednosti, u RH utemeljene su:
 1. narodne stranke
 2. konzervativne stranke
 3. liberalne stranke
 4. kršćansko-demokratske stranke
 5. seljačke stranke
 6. stranke tradicionalne i nacionalne orijentacije
 7. socijaldemokratske stranke
 8. regionalne i regionalističke stranke
 9. stranke nacionalnih manjina
 10. ostale političke stranke

POLITIČKE STRANKE U RH (*Ustav RH, čl. 6.*)

*Osnivanje političkih stranaka je **slobodno**.*

*Unutarnje ustrojstvo političkih stranaka mora biti **sukladno** temeljnim ustavnim **demokratskim načelima**.*

*Stranke moraju **javno polagati račun** o porijeklu svojih sredstava i imovine.*

***Protuustavne** su političke stranke koje svojim programom ili nasilnim djelovanjem **smjeraju podrivanju slobodnog demokratskog poretka ili ugrožavaju opstojnost Republike Hrvatske**. O protuustavnosti odlučuje Ustavni sud republike Hrvatske.*

***Zakonom** se uređuje položaj i funkcioniranje političkih stranaka.*

PONAVLJANJE

- **POLITIČKE STRANKE** – subjekti koji posreduju između vlasti i građana
- **ZADAĆE POL. STRANKE** – reprezentacije, integracije i konkurencije
- **CILJ POL. STRANKE** – prenijeti volju birača u parlament
- **KOALICIJA STRANAKA**
 - savez političkih stranaka koje se **udružuju na određeno vrijeme zbog** ostvarenje nekog **zajedničkog cilja**
 - stranka **ne gubi samostalnost**
- **VRSTE KOALICIJA** – prirodne i neprirodne
 - predizborne i postizborne
 - minimalne i velike
- **UNIJA STRANAKA** – spajanje stranka kojim se **gubi samostalnost i prihvaća** jedinstven **zajednički program**

PONAVLJANJE

- s obzirom na **uspješnost na izborima** stranke djelimo na:
 - neparlamentarne
 - parlamentarne
 - vladajuće
 - oporba
- političke stranke se (po ideologiji) dijele na:

KONZERVATIVNE	– tradicija, obitelj, nacija, dužnost prema državi
LIBERALNE	– ograničenje samovolje države, sloboda pojedinca
DEMOKRŠĆANSKE	– ljudsko dostojanstvo, solidarnost i opće dobro
SOCIJALDEMOKRATSKE	– sloboda, jednakost, solidarnost i socijalna država

LJEVICA	– zagovaraju (nasilne) političke promjene
DESNICA	– konzervativizam i nepromjenjivost
CENTAR	– opcija izbjegavanja krajnosti, nasilja i nestabilnosti

PONAVLJANJE

– političke stranke u Hrvatskoj (19. st):

NARODNA STRANKA



J. J. Strossmayer



Franjo Rački

STRANKA PRAVA



Ante Starčević



Eugen Kvaternik

HRVATSKA PUČKA SELJAČKA STRANKA



Antun Radić



Stjepan Radić

LIBERALNA STRANKA



Franjo Deak

– događaji koji su prethodili uvođenju parlamentarne demokracije u RH:

- **pad Berlinskog zida**
- **raspad SSSR-a**
- **pad diktature u Rumunjskoj**